

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 28/05-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. septembra 2005 v pléne zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Jána Auxta, Juraja Babjaka, Eduarda Bárányu, Alexandra Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka predbežne prerokoval návrh Krajského súdu v Prešove, zastúpeného predsedom senátu JUDr. P. S., na začatie konania o súlade § 69 ods. 10 zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Návrh Krajského súdu v Prešove na začatie konania o súlade § 69 ods. 10 zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 30. mája 2005 doručený návrh Krajského súdu v Prešove (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpeného predsedom senátu JUDr. P. S., na začatie konania o súlade § 69 ods. 10 zákona č. 656/2004

Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon o energetike“) s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Navrhovateľ vo svojom návrhu okrem iného uviedol:

„Podľa § 69 ods. 10 zák. č. 656/2004 Z. z. oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú nedotknuté.

II. Pokiaľ sa uvádzajú v ustanovení § 69 ods. 10 zák. č. 656/2004 Z. z. obmedzenia, tak ide aj o obmedzenia podľa zákona Národného zhromaždenia č. 79/1957 Zb. o výrobe, rozvoje a spotrebe elektriny (prvý elektrizačný zákon).

Podľa § 22 ods. 2 zák. č. 79/1957 Zb. za výkon oprávnení uvedených v predchádzajúcom odseku nie sú energetické podniky povinné poskytovať náhradu. Ak je však vlastník alebo užívateľ nehnuteľnosti, ktorá nie je v štátnom socialistickom vlastníctve, zariadením vedenia podstatne obmedzený v užívaní nehnuteľnosti, môže žiadať u orgánu, ktorý je podľa predpisov o povoľovaní stavieb kompetentný pre povolenie stavby energetického diela (ďalej len „povoľujúci orgán“), aby mu energetický podnik poskytol primeranú jednorazovú náhradu; žiadosť musí byť pod stratou nároku podaná do 3 mesiacov odo dňa, keď sa dielo uviedlo do trvalej prevádzky (užívania).

Zákon č. 79/1957 Zb. teda neupravoval poskytnutie primeranej náhrady v každom prípade, ale len v prípade podstatného obmedzenia v užívaní nehnuteľnosti. (...)

Vlastníci nehnuteľnosti v minulosti nie v každom prípade aj fakticky využívali svoje právo vec užívať (ius utendi et fruendi) v súlade s § 123 Občianskeho zákonníka, napr. preto, že ich vec držala socialistická organizácia. Tým však nespĺňali podmienku na poskytnutie náhrady podľa § 22 ods. 2 zák. č. 79/1957 Zb., pretože neboli podstatne obmedzení v užívaní nehnuteľnosti. Aj obmedzenie na základe takéhoto zásahu do vlastníckych práv má pritom zostať nedotknuté.

K podstatnému obmedzeniu v užívaní nehnuteľnosti mohlo dôjsť až po uplynutí 3-mesačnej lehoty na podanie žiadosti podľa § 22 ods. 2 zák. č. 79/1957 Zb. a vlastník nehnuteľnosti by tak nespĺňal vtedajšie zákonné podmienky na priznanie náhrady. Aj za takýchto okolností vzniknuté obmedzenia podľa týmto návrhom napadnutého ustanovenia zák. č. 656/2004 Z. z. majú byť nedotknuté.

Senát sa preto rozhodol prerušiť konanie podľa § 109 ods.1 písm. b) O. s. p. (...), pretože dospel k záveru, že zákon č. 656/2004 Z. z. v ustanovení § 69 ods. 10 je v rozpore s čl. 20 ods. 4 Ústavy SR.

Podľa článku 20 ods. 4 Ústavy SR vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Ustanovenie § 69 ods. 10 zák. č. 656/2004 Z. z. v praxi znamená, že vlastníci nehnuteľnosti zastavaných energetickými stavbami pred 1. 1. 2004 sú povinní bez primeranej náhrady trpieť obmedzenie vlastníckeho práva bez časového obmedzenia, a to aj keď v určitom období nemali právnu možnosť uplatniť nárok na náhradu (ide o obdobie účinnosti prvého Elektrizáčného zákona č. 79/1957 Zb., účinného od 1. 1. 1958 do 1. 7. 1998).“

Na základe uvedených skutočností navrhovateľ žiada, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní jeho návrh prijal na ďalšie konanie a vo veci samej rozhodol týmto nálezom:

„Ustanovenie § 69 ods. 10 zák. č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov nie je v súlade s článkom 20 ods. 4 Ústavy SR.“

II.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a), b) a d) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov, nariadení vlády a všeobecne záväzných právnych predpisov ministerstiev s ústavou.

Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy „Ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Právny názor ústavného súdu obsiahnutý v rozhodnutí je pre súd záväzný“.

Podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy ústavný súd začne konanie, ak podá návrh na začatie konania súd.

Podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd začne konanie, ak návrh podá súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou. Podľa § 19 zákona o ústavnom súde sa súdom podľa § 18 ods. 1 písm. d) uvedeného zákona rozumie príslušný senát alebo samosudca. Podľa § 21 ods. 4 zákona o ústavnom súde ak je účastníkom konania súd, zastupuje senát jeho predseda.

Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až e) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily (...), môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, pričom skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Podľa § 69 ods. 10 zákona o energetike „Oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú nedotknuté“.

Namietané ustanovenie je zaradené v štvrtej časti zákona o energetike obsahujúcej spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia. Ide o typické intertemporálne ustanovenie, ktorého obsahom je úprava režimu prechodného spolupôsobenia predchádzajúcich právnych predpisov (*legis prioris*) a v súčasnosti platného a účinného právneho predpisu (*lex posterior*) a jeho účelom je zachovanie oprávnení k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzení ich užívania, ktoré vznikli na základe právnych predpisov platných a účinných pred nadobudnutím účinnosti zákona o energetike, t. j. pred 1. januárom 2005. Predmetné ustanovenie teda odkazuje na aplikáciu predchádzajúcich právnych úprav a smeruje k zachovaniu tých práv k cudzím nehnuteľnostiam a obmedzeniam ich užívania, ktoré vznikli najmä na základe § 22 ods. 1, 2 a 5 zákona č. 79/1957 Zb. o výrobe, rozvode a spotrebe elektriny (elektrizačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „elektrizačný zákon“), t. j. v období od 1. januára 1958 do 30. júna 1998, a na základe § 9 ods. 6 zákona č. 70/1998 Z. z. o energetike a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 276/2001 Z. z., zákona č. 208/2002 Z. z., zákona č. 405/2002 Z. z., zákona č. 24/2004 Z. z. a zákona č. 215/2004 Z. z., t. j. v období od 1. júla 1998 do 31. decembra 2004.

V danej veci podal navrhovateľ návrh na začatie konania po tom, ako uznesením sp. zn. 2 Co 197/02 zo 6. mája 2005, postupujúc podľa § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku, prerušil konanie o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Prešov sp. zn. 9 C 207/00 z 28. mája 2001, ktorým bola zamietnutá jeho žaloba o priznanie primeranej náhrady za obmedzenie vlastníctva. Požadovanej náhrady sa žalobca domáhal z toho dôvodu, že na jeho nehnuteľnosti (ktorú nadobudol kúpnu zmluvou zo 6. júna 1997), sa nachádza rozvádzač mestskej hromadnej dopravy, ktorého vlastníkom je mesto P. a spravuje ho D. p., P. Predmetný rozvádzač bol sprevádzkovaný v roku 1986, t. j. za účinnosti elektrizačného zákona.

Podľa § 22 ods. 1 elektrizačného zákona:

„Energetickým podnikom prislúcha oprávnenie:

a) stavať a prevádzať na cudzích nehnuteľnostiach v rozsahu vyplývajúcom z povolenej stavby elektrické vedenie, ako i malé stanice do rozlohy 30 m² s prislúšenstvom

(ďalej len „vedenie“), najmä zriaďovať na nehnuteľnostiach podperné body, prepnúť nehnuteľnosti vodičmi a umiestňovať v nich vedenie;

b) vstupovať a vchádzať s vozidlami pri stavbe, prevádzke, opravách, zmenách alebo pri odstraňovaní vedenia na príchodové a priechodové cudzie nehnuteľnosti, ktoré sú vedením priamo dotknuté;

c) odstraňovať a okliesňovať stromovie prekážajúce vedeniu (§§ 23 a 24).“

Podľa § 22 ods. 2 elektrizačného zákona:

„Za výkon oprávnení uvedených v predchádzajúcom odseku nie sú energetické podniky povinné poskytovať náhradu. Ak je však vlastník alebo užívateľ nehnuteľnosti, ktorá nie je v štátnom socialistickom vlastníctve, zriadením vedenia podstatne obmedzený v užívaní nehnuteľnosti, môže žiadať u orgánu, ktorý je podľa predpisov o povoľovaní stavieb kompetentný pre povolenie stavby energetického diela (ďalej len „povoľujúci orgán“), aby mu energetický podnik poskytol primeranú jednorazovú náhradu; žiadosť musí byť pod stratou nároku podaná do troch mesiacov odo dňa, keď sa dielo uviedlo do trvalej prevádzky (užívania).“

Podľa § 22 ods. 5 elektrizačného zákona:

„Povinnosť trpieť výkon oprávnení uvedených v odseku 1 viazne na dotyčnej nehnuteľnosti ako vecné bremeno.“

Z obsahu § 69 ods. 10 zákona o energetike vyplýva iba to, že oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, ostávajú nedotknuté. Toto ustanovenie samo osebe nezakladá nárok na náhradu pri obmedzení vlastníkov nehnuteľností za výkon oprávnení energetických podnikov (resp. ďalších subjektov oprávnených z vecného bremena), ktoré im vznikli pred účinnosťou zákona o energetike, ale iba deklaruje zachovanie statu quo ante v obmedzení užívacieho práva vlastníkov dotknutých nehnuteľností.

Podľa § 109 ods. 1 písm. b) druhej vety Občianskeho súdneho poriadku súd konanie preruší, ak pred rozhodnutím vo veci dospel k záveru, že všeobecne záväzný právny predpis, ktorý sa týka veci, je v rozpore s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou

zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná; v tom prípade postúpi návrh ústavnému súdu na zaujatie stanoviska.

Legitimácia všeobecného súdu na podanie návrhu na začatie konania pred ústavným súdom teda predpokladá spojitosť konania pred všeobecným súdom vyjadrenú tak, že podaniu návrhu musí predchádzať rozhodovacia činnosť takého súdu. V tejto rozhodovacej činnosti ako zákonom upravenom postupe je potrebné podľa úsudku všeobecného súdu vyložiť a použiť všeobecne záväzný právny predpis, ktorého vyslovenie nesúladu s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, všeobecný súd mieni uplatniť v návrhu na začatie konania pred ústavným súdom. Rozhodovacia činnosť všeobecného súdu v zmysle § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde chápe preto ústavný súd ako postup, v ktorom po začatí konania všeobecný súd smeruje k rozhodnutiu vo veci samej, t. j. k výroku o tom, čo je požadované v návrhu na začatie konania (v žalobe) a v jeho odôvodnení. Interpretácia a aplikácia ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorého vyslovenie nesúladu všeobecný súd uplatňuje v návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, musí zároveň v tomto postupe vytvárať právny základ pre jeho rozhodnutie v danej veci.

Ústavný súd z argumentácie navrhovateľa vyvodzuje, že tento za rozpor ustanovenia § 69 ods. 10 zákona o energetike s čl. 20 ods. 4 ústavy považuje práve zachovanie právneho stavu obsiahnutého v § 22 ods. 2 elektrizačného zákona, t. j. de facto namieta skutočnosť, že zákonodarca „neobnovil“ zaniknuté nároky na primeranú jednorazovú náhradu za obmedzenie užívacieho práva vlastníkov pozemkov.

Ak by zákonodarca k takémuto riešeniu pristúpil, podľa názoru ústavného súdu by to znamenalo jeho retroaktívny zásah a svojou podstatou by predstavovalo (nový) reštitučný titul. Retroaktívne pôsobenie zákona v prospech fyzických osôb a právnických osôb, ktoré pre nich zakladá reštitučné nároky, je síce možné a za určitých historicko-politických okolností aj vhodné, ale zákonodarca „reštitučný“ prístup k právnej úprave danej otázky nezvolil. Nevyužitie takéhoto prístupu alebo jeho využitie, ale nie v rozsahu predstáv dotknutých subjektov, nezakladá podľa názoru ústavného súdu príčinnú súvislosť s namietanou protiústavnosťou právnej úpravy. Predmetom namietaného ustanovenia sú len

oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam a obmedzenia ich užívania, nie však aj náhrada za toto obmedzenie.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd dospel k názoru, že v okolnostiach prípadu nevyvoláva napadnuté ustanovenie zákona o energetike vo väzbe na konanie pred krajským súdom ústavný problém, a preto nie je splnený základný predpoklad na ochranu ústavnosti poskytovanú ústavným súdom v konaní podľa čl. 125 ústavy, za ktorý treba považovať len také konanie o súlade právnych predpisov začaté všeobecným súdom, ktorému predchádza konanie pred všeobecným súdom, v ktorom má materiálne dôjsť (podľa obsahu prítomného návrhu) k použitiu napadnutého ustanovenia zákona, t. j. k subsumpcii skutkového stavu pod napádanú právnu normu (m. m. PL. ÚS 7/04).

Podľa ústavného súdu je napadnuté ustanovenie zákona o energetike pre rozhodovanie krajského súdu bez podstatného významu a aj v prípade, že by pre to existovali dôvody, by sa jeho zrušením na vlastnom stave veci nič nezmenilo. Vzhľadom na úpravu problematiky vecných bremien v Občianskom zákonníku (§ 151n a nasl.) by bola právna situácia rovnaká i v prípade, že by namietané ustanovenie v zákone o energetike chýbalo.

Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, že návrh navrhovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2005